

Anttilanmäen kyläteatteri esittää:

SAKSALAN MAISTERIN OMENATARHA

Yhteinen Anttilanmäemme

Kesäteatteri jos mikä on tärkeä suomalainen perinne! Upeaa, että tänä kesänä saamme nauttia teatterista myös Anttilanmäellä. Saksalan Maisterin omenatarha- näytelmä täydenää hyvin historiikkiteosta mutta toimii mainiosti myös itsenäisesti. Se tuo eläväksi kotiseutuhistoriaa sekä alueella asuneita persoonia, joista olemme kuulleet ja lukeneet tarinoita. Kesäteatterin harjoitukset ja muu talkootyö vahvistavat alueen yhteisöllisyyttä.

Näytelmään osallistuminen antaa mukaan uskaltaneille mahdollisuuden kokeilla näyttelystä tutussa ympäristössä. Yleisössä voimme seurata miten naapurimme rooleissaan onnistuvat. Ylpeitä voimme olla myös siitä, että meillä on näytelmää tahdittamassa Anttilanmäen oma bändi, Etelärinnten Pojat.

Haluan kiittää näyttelijöitä, muusikoita, muita talkoolaisia sekä käsikirjoittaja ja ohjaaja Timo Tauloa. Ilman aloitteellisuutta, sitoutumista ja rautaista ammattitaitoa tämä ponnistus ei olisi onnistunut. Ainopuiston teatterin yhteistyö on ollut arvokasta.

Asukasyhdistys järjestää paljon toimintaa ja toivotan kaikkii mukaan osallistumaan. Tietoa löytyy yhdistyksen [www-sivuilta \(www.anttilanmaki.fi\)](http://www.anttilanmaki.fi) ja Facebookista (facebook.com/anttilanmaki). Voit myös ottaa yhteyttä johtokunnan jäseniin ja ehdottaa uutta tapahtumaa tai ideaa.

*Loppukesäisin terveisin,
Silja Kostia, Anttilanmäki-Kittelän
asukasyhdistyksen puheenjohtaja ja teatterin ystävä*

SAKSALAN MAISTERIN OMENATARHA

Käsikirjoitus ja ohjaus	Timo Taulo
Pukusuunnittelu	Hanna Kaitila
Koreografia	Jana Chkolenko
Rakenteet	AP Lauhakari, Antsa Borg, Jari Helminen
Äänisuunnittelu	Jukka-Pekka Nissinen Teemu Virtanen
Kampaussuunnittelu	Marianne Siikalampi

Näytelmä ja käsiohjelma pohjautuvat osin asukasyhdistyksen julkaisemaan "Anttilanmäki elää. Eläköön Anttilanmäki!" -historiateokseen. Teoksen on toimittanut Merja Åkerlind.

Tuotanto:

Anttilanmäki-Kittelan asukasyhdistys ry
Ainopuiston teatterin kannatusyhdistys ry

ANTTILANMÄKI-KITTELÄN ASUKASYHDISTYS RY, johtokunta

Silja Kostia, puheenjohtaja (050 3871901) – Janne Ranne, varapj.
Hanna Vanhanen, sihteeri – Minna Laherto, rahastonhoitaja

Varsinaiset jäsenet: Jari Helminen, Silja Kostia, Minna Laherto,
Tapio Lastikka, Janne Ranne, Erkki Rope, Hanna Vanhanen

Varajäsenet: Matti Honkavaara, Kirsti Lahdensivu, Aja Matikainen,
Katriina Rinne, Anne-Maj Rope

www.anttilanmaki.fi

HENKILÖT

MARTTI SAKSALA, maanviljelijä, maisteri ..... Pekka Leppänen
TYYNE LINDQVIST, maisterin taloudenhoitaja ..... Eila Kotiranta
EINARI, maisterin renki ..... Ville Leppänen
AURA HALLA, Kurhilankadun buduaarin pitäjä ..... Anna Koukku
TELLE ARO, kiertävä sairaanhoitajatar ..... Jana Chkolenko
RAIJA JANTUNEN, LOK:n myymälänhoitaja ..... Eva Sireni
MIRJA RUUTU, kunnallisvaaliehdokas ..... Auli Rajulin
VALO VEIRTO, poliisikonstaapeli ..... Erkki Rope

Selman kutomon naiset:

ALLI LEMPINEN, käsikonekutoja ..... Karin Puumalainen
RAIJA HÄKLI, puolaaja ..... Anita Metsälä
SIRPPA AALTO, ompelija ..... Nea Haakana
ORVOKKI PELLI, ompelija ..... Eila Lyytikkä

KERTTU PEKKARINEN,

Anttilanmäen kansakoulun opettaja ..... Outi Palén

Anttilanmäen koululaiset:

KAARINA ..... Aino Lehtola
SAARA ..... Elsa Eresmaa
MAIRE ..... Vera Eresmaa
ELVI ..... Silvia Marjanen
IRIS ..... Elli Lehtola
MINNA ..... Roosa Sairanen

Allin pojat:

ARTTU ..... Arttu Reponen
PAAVO ..... Paavo Laherto

Etelärinteen pojat:

ILPPO ERESMAA – kitara
TOMMI NURMILAINEN – perkussio, laulu
JUSSI LAHERTO – kontrabasso
JARMO RÄIKKÖNEN – viulu
ANTTI REPONEN – laulu

KERTOJA ..... Petri Liski

SAKSALAN MAISTERIN OMENATARHA

Martti Saksala (1903–1973) on varmasti muistetuin anttilanmäkeläinen – ja aikanaan yksi Lahden rikkaimpia miehiä. Perinnuuka Maisteri eleli yksikseen, poikamiehenä. Taloa piti uskollinen Tyyne, joka huolehti Maisterin taloudesta kuin omastaan yli 30 vuoden ajan. Muistettu Maisterin työmies oli Saksalan renki Einari, joka oli ”mahdoton työmies, mutta myös armoton tuurijuoppo”.

Aikalaiset muistavat Saksalan omenatarhan, jossa oli melkein pä kansanhupia käydä omenavarkaissa. Iso-Saksalan tilalla on nykyään vanhustentaloja.

Hopealähteen kaivoa käyttivät monet Anttilanmäen asukkaat – kahvi- ja saunavesikin saatettiin hakea kaivolta, jonne myös kokoonnuttiin pohtimaan maailman menoa. Niin ja lähes jokainen anttilanmäkeläinen lapsi työnsi kielensä pumpputankoon jossain vaiheessa lapsuuttaan.

Cortinassa sekä muuallakin ulkomailla ja tietenkin myöskin kotimaassa suurmenestyksen saavuttaneet valmistamamme

URHEILUVILLAPAI DAT

ovat saavuttaneet pysyvän suosion. Ne ovat Suomen Hiihtoliiton hyväksymän mallin mukaisesti tehtyjä, tavaramerkillä varustettuja laatutuotteita. Myydään kaikkialla maassamme hyvin varustetuissa urheilu- ja alan liikkeissä.

Tutustukaa myöskin valmistamillme pipolakkeihin.

Valmistaja:

TOIVOSEN KUTOMO

Lahti

Anttilanmäellä on sijainnut paljon yrityksiä aina Eiristä Tuomisen Pukuun, Nupposesta Kumpulaiseen. Luhta sai alkunsa Vilhonkadulta, kun Vih-tori Luhtanen perusti kotiinsa ompelimon. Anttilanmäellä toimi pitkään myös kutomoi-ta, kuten Helmi Vuorelma ja Selma Toivonen.

Anttilanmäen kaupallisena keskuksena toimi Riihitie, jolla sijaitsi parhaina aikoi-na neljä ruokakauppaa. Pitkäikäis-in niistä oli Savutien kauppa, jonka perusti 1954 Helvi Oksanen Vihdinkadulle. Kauppatoi-minta päättyi 1992. Anttilankadulla sijait-si osuuskaupan liikkeet Lahden Seudun Kauppakunta ja Lahden Osuuskauppa.

Anttilanmäen kansakoulun ensimmäi-nen lukuvuosi alkoi 1910. Kuusijuhlat, raittiuskilpajirjoitukset, täijahdit, hernesopat tulivat tutuiksi tuhansille alueen lapsille vuosien mittaan. 2000-luvulla alkoi koulun lopetta-mistaistelu. Anttilanmäkeläiset lapset käyvät nyt Lotilan koulua, jonka osaksi vanha koulu liitettiin. Vanhaa Uno Alancon piirtämää koulu-rakennusta ehostetaan Lahden ruot-sinkielisen perusopetuksen käyttöön, Ruotsi-taloksi.

Rautatie ja kylän palo synnyttivät Anttilanmäen

Nykyiseltä Radiomäeltä 1910-luvulla otetusta kuvasta nähdään miten Asemantausta on kasvanut radan varteen.

Asemantaustaa ei olisi ilman rataa ja asemaa. Ympäristö oli vielä mäkeä, peltoja ja niittyjä, kun Riihimäen–Pietarin-rataa ryhdyttiin rakentamaan 1860-luvun lopulla. Alueen sijainti tuli entistä suotuisammaksi, kun lähistölle vedettiin toinen rata eli kapearaiteinen Loviisaan.

Ratkaisevin käänne Asemantaustan kehitykseen oli Lahden kylän palo 1877. Vanha kylä oli rakennettava uudelleen, kauppalaksi. Asemantaustaan, lähelle viljelyksiään syntyivät Helkalan, Yli-Marolan, Huovilan, Anttilan, Kylä-Kittelän ja Iso-Saksalan tilat. Rakennusten myötä luonnonmaisema muuttui kulttuurimaisemaksi.

Anttilanmäki syntyi kahden tilan maille, Iso-Saksalan ja Anttilan. Kesäteatterin katsomo sijaitsee vanhan Anttilan kantatalon kohdalla. Iso-Saksalan tilanhoitajat olivat herastuomari Johannes Kristianinpoika Saksala (1818–1902) ja hänen vaimonsa Leena (1835–1901). Poika Kalle, Saksalan maisterin Martin isä, jatkoi tilan pitoa.

1920-luvulla Anttilanmäkeä ryhdyttiin rakentamaan uutterasti. Pian tilastoitiin alueella olevan jo 534 rakennettua tonttia ja 2000 asukasta. Anttilanmäki oli maalta tulleille kaupunkia tutunomaisempi paikka elämäntavoiltaan. Koulu oli lähellä, ja ohi kulki vilkas Orimattilan maantie, joka tarjosi hyvät kauppapalvelut 1900-luvun alusta alkaen. Anttilanmäellä voi elää sängen omavaraisesti, kaupungista poikkeamatta.